

NYELVI LABORATÓRIUM ÉS MŰSZAKI NYELVOKTATÁS

DR. RAKONCZAI JÁNOS*

Az 1972/73. tanév jelentős változást hozott az Élelmiszeripari Kar idegennyelvi oktatásában: megépült a Kar korszerű audio-vizuális laboratóriuma. A műszaki tervezést és kivitelezést a Géptan Tanszék munkatársai vállalták. Az elnevezés is mutatja, hogy a tervezők célja nem kizárólagosan *nyelvi laboratórium*, hanem valamennyi tanszék speciális igényének kielégítésére alkalmas *audio-vizuális* laboratórium építése volt. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy az új létesítmény gazdája az Idegennyelvi Lektorátus, de esetenként a többi tanszék is tart ott foglalkozást. A nyelvoktatás felől közelítve is differenciálódott a feladat: olyan laboratórium építése látszott célszerűnek és gazdaságosnak, melynek komplex hasznosítása lehetséges. Alkalmasság nyelvi órák, szükség esetén a teljes foglalkozás megtartására, de használható *fonotékaként* is a tanszalagok órakereten kívüli lehallgatására is. A modern nyelvpedagógiában jelentős szerepet játszik a fonotéka, más szóval lehallgató szoba, különösen a felnőttoktatásban, mert lehetővé teszi, hogy a hallgatók szabad idejükben tanár vagy tanszéki technikus jelenlétében egyénileg készüljenek fel. Meghallgatják az olvasmányok szövegét anyanyelvi ejtésben tetszés szerint többször is a helyes kiejtés és hanglejtés elsajátítására, lexikai vagy nyelvtani gyakorlatokat végeznek, mondatbővítő drilleket, vagy társalgási gyakorlatokat hallgatnak, rögzítik saját kiejtésüket, a magnószalagról hangzó kérdésekre válaszolnak, s azokat összehasonlítják az eredeti szöveggel stb. Szinte kimeríthetetlenek a lehetőségek, melyeket a megfelelő oktatási anyaggal gazdagon felszerelt fonotéka nyújt.

Tudományos mérések azt mutatják, hogy a teljes foglalkozás mintegy 1/3-át célszerű nyelvi laboratóriumban tartani. Ezt a beosztást elsősorban a *fáradékonysági tényező* indokolja. Köztudomású, hogy a laboratóriumi munka fokozott igénybevételt, állandó készenléteket, összpontosított figyelmet kíván, s a figyelem lankadása jóval előbb bekövetkezik, mint a hagyományos oktatási formában. Az arány megállapításánál a másik szempont az oktatás célja. A nyelvi laboratóriumban kimondottan a *gyakorlás* a cél, használata következőképpen erre korlátozódik. Ha valamilyen okból (pl. teremhiány) az egész foglalkozást a nyelvi laboratóriumban kell tartani, akkor sem célszerű ezen az arányon változtatni, s az egyes oktatási egységek közé hasznos rövid pihenőket beiktatni. Erre 1—2 perces zenehallgatás a legalkalmasabb. Jó megoldás az, ha két, órarendileg párhuzamosan futó csoport felváltva használja a laboratóriumot. Az ennél rövidebb váltás (25 perc) technikailag nehezen oldható meg, bár ésszerű. Mivel a laboratórium építése a már korábban is érezhető teremhiányt még fokozta, a szükségből kellett erényt csinálni, azaz olyan laboratóriumot építeni, mely a nyelvtanítás gyakorlatán belül is komplex módon hasznosítható: hangszigeteltsége lehetővé teszi a zavartalan egyéni foglalkozást, de szükség

* Idegennyelvi Lektorátus

esetén hagyományos óravezetésre is alkalmas. Az eddigi tapasztalatok e vonatkozásban kedvezőek. A tanár minden hallgató munkáját figyelemmel kísérheti, az írásvetítő és a két vetítővászon minden fülkéből jól látható, s a terem kitűnő akusztikája folytán a beszédhang gépi berendezés nélkül is jól hallható. A laboratórium tehát mind az audio-vizuális, mind a hagyományos oktatás céljaira alkalmas.

A vezérlőasztalról három program párhuzamos közvetítése oldható meg, lehetővé téve a *differenciált oktatást*, ami a nyelvtanításban régi igény. Az építők 24 fülkét képeztek ki, ami meglehetősen magas szám nyelvi laboratóriumokban, de a fenti módon gyakorlatilag 8 főből álló csoportok alakíthatók ki. A vezérlőasztalról a tanár a legkülönbélebb műveleteket, gyakorlatokat végezteszheti el: utasítást adhat bármely fülkének, a hallgató válaszát kivetítheti a *hangfalra*, illetve egy fülkét összekapcsolhat tetszés szerinti más fülkével. A hallgató a vezérlőasztalon felvillanó fénnel jelezheti, hogy valamit nem ért, vagy további utasításokat kér. A tanár előtt kétféle számlálóberendezés van tesztyszerű vizsgáztatás, illetve felmérés céljaira: egy jobbra kilengő mutató számlálólapra jelzi az 1—2—X típusú kérdésekre adott helyes válaszok összességét, ugyanakkor a fülkében felvillanó fény jelzi a helyes válaszokat. Ez a hallgató számára azért fontos, mert a tanár így azonnal értékeli minden hallgató teljesítményét. A vezérlőasztalon végül van 24 válaszregisztráló szerkezet, mely automatikusan jelzi, hogy adott számú kérdésre egy-egy fülkéből hány helyes válasz érkezett. A vizuális szemléltetést két automatikus vezérlésű diavetítő és egy filmvetítő szolgálja a korábban már említett írásvetítőn kívül.

A laboratórium tervezését a szakirodalom alapos tanulmányozása és széles körű tapasztalatcsere előzte meg mind itthon, mind külföldön. A külföldi utak közül ki kell emelni a lipcei Herder Intézet munkájának tanulmányozását. Rendkívül tanulságos volt a Moszkvai Idegennyelvek Főiskoláján tett látogatás is, ahol lehetőség nyílt a fontotéka-rendszer helyszíni tanulmányozására. A szerző szíves kötelességének tesz eleget, amikor külön megemlíti a Moszkvai Idegennyelvek Főiskoláján kapott hasznos tanácsokat, úgyszintén a Moszkvai Élelmiszeripari Egyetem Idegennyelvi Tanszékén oktató kollegákkal folytatott tapasztalatcserét. Hazai viszonylatban igen hasznosak voltak a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen, a Keszthelyi és a Debreceni Agrártudományi Egyetemen tett látogatások, ahol már hosszabb ideje folyik korszerű laboratóriumokban programozott nyelvtanítás. E látogatások során a műszaki szakemberek a műszaki, a nyelvtanárok a módszertani kérdések alapos elemzését végezték el.

A laboratórium építése során mindvégig szoros volt a kapcsolat a nyelvtanárok és a műszaki szakemberek között.

A módszertani-szakmai felkészülés

Mindenekelőtt azt kellett tisztázni, vajon a használatban levő jegyzetek alkalmasak-e audio-vizuális oktatásra. A válasz egyértelműen negatív volt. A kérdést tovább motiválta az a körülmény is, hogy közben megváltozott a főiskolai képzés profilja. Új iparágak léptek be, mások megszűntek. Először is *új jegyzeteket* kellett írni, melyek alkalmasak az új oktatási formára. Először a II. éves jegyzet készült el (ezt az ágazati változások kívánták így), ezt követi az alapozó tárgyakra támaszkodó I. éves jegyzet. A jegyzet elkészülése után annak *hangosítása* következett anyanyelvi bemondó segítségével. Ezután kerülhetett sor az *audio-orális gyakorlatrendszer* kidolgozására. Valósággal egy második jegyzetet kellett írni, mely terjedelmében szinte azonos az eredeti jegyzettel. Ez az „ellenjegyzet” némileg emlékeztet a mód-

szertani irodalomból jól ismert Teacher's Book-ra, amennyiben a feladatok megoldását is tartalmazza, s elkészítésüknél az elsőrendű szempont a gyakorlás volt.

A jegyzet két félév anyagát tartalmazza, az oktatott élelmiszeripari ágazatokra épülő 14 olvasmánnyal, bő szakszöveggyűjteménnyel, tematikus és alfabetikus szószedettel s mondattani összefoglalóval zárul, melyben a fordítástechnikai részen van a hangsúly.

Az audio-orális gyakorlatrendszer kidolgozásához komoly segítséget nyújtott dr. Rosta Sándor egyetemi adjunktus, a JATE Pedagógiai Tanszékének idegennyelvi módszertani előadója, aki a jegyzet lektorálását is szívesen vállalta.

A gyakorlatrendszerek elkészülte után azok *hangszalagra rögzítése* volt a feladat. Az audio-orális gyakorlatok, melyek ismertetésére később kerül sor, a szemléltetés első lépését jelentik; a második a képi szemléltetés, a teljes audio-vizualitás lesz, mely nagy körütekintést, s főleg hosszabb felkészülést (diasorozat vagy mozgófilm készítése egy-egy gyártási folyamatról, élelmiszeripari berendezés működéséről) igényel. Természetesen, ahol az egyáltalán megvalósítható, az audio-vizuális szemléltetés a végső cél.

A második élő idegen nyelv oktatásában előnyösebb feltételek mellett indulhattunk. Már korábban beszereztük a Jugoton teljes angol és német anyagát, így e nyelvek oktatása kezdő fokon teljesen audio-vizuális módszerrel indulhatott meg a laboratóriumban. Orosz nyelvből azonban a fenti okok miatt meg kellett elégednünk az audio-oralitás megvalósításával. Menet közben a hallgatók javasolták az I. számú gyakorlat típusok kivetítését írásvetítővel, ami aránylag könnyen megvalósítható. A hallgatók zöme korábban annyira megszokta a nyelvi anyag vizuális érzékelését, hogy a tisztán auditív közlési mód zavarólag hatott, igényelték a szavak, szintagmák írott alakját is.

Tapasztalatok, az eddigi munka értékelése

A laboratóriumi munka összegező értékelése közel két félév után még korai, ehhez több idő szükséges, de azt kijelenthetjük, hogy a módszer sikeréhez fűzött várakozások megalapozottak. E véleményünkben megerősítenek a hazai és külföldi tapasztalatok is. A kérdés, mely kezdettől fogva foglalkoztatta az új oktatási formát először alkalmazó nyelvtanárokat, így fogalmazható meg. Lehetséges-e műszaki nyelvoktatás, vagy legalábbis műszaki jellegű szövegek oktatása nyelvi laboratóriumban? Összekapcsolható-e a műszaki nyelvoktatás oly speciális tartalma az audio-vizuális oktatási formával? A kísérletnek kétségkívül ez a pedagógiailag legizgalmasabb része. Az eddigi gyakorlat ugyanis többnyire a kezdőfokú oktatás vagy a szituatív társalgás szintjén mozgott, s alig történt kísérlet az audio-vizuális módszernek és a műszaki nyelvoktatásnak laboratóriumi keretek közötti összekapcsolására. A kétkedés jogos, mert a nyelvi stúdiumokat lezáró szakaszban (az oktatás IV. félévében) rendkívül bonyolult, műszaki-tudományos szövegek *kurzív* (szintetikus) olvasása a cél, ami alapos szakmai ismereteket tételez fel tanártól és hallgatótól egyaránt, meglehetősen gazdag szakmai szóincset, szilárd grammatikai és fordítástechnikai ismereteket. Érthető, hogy amilyen arányban közeledünk az ilyen szövegekhez, a laboratóriumi szemléltetés lehetősége csökken. A felvetett kérdésre a választ így fogalmazhatjuk meg: szakmai jellegű szövegek oktatása folyhat laboratóriumban, de a zárószakaszban, a szintetikus olvasás gyakorlásánál már célszerűbb a hagyományos tantermi foglalkozási formát alkalmazni. Esetenként előfordulhat, hogy a szöveg alkalmas laboratóriumban való oktatásra (pl. egy technológiai eljárás vagy valamely gépsor üzemeltetésének bemutatása), ehhez azonban

nagy felkészültség szükséges, az anyagnak dia-sorozatra vagy mozgófilmre való rögzítése a kísérő hanganyaggal együtt.

Az oktatás záró szakaszában is lehetséges azonban a nyelvi laboratórium fonotéka jellegű használata. A tanár egy-egy anyagrészt kimerítő szövegmagyarázatát a francia módszertanból jól ismert *explication de textes* módszerrel hangsúlyra rögzítheti, s ezt a hallgató az órakereten kívül meghallgathatja. Ugyanez vonatkozik a fordítás-technikára, vagy egyszerűbben fogalmazva a mondattani elemzésre is. Jól megválasztott, szakmai információkat is közlő mondatokon bemutatni a bonyolult felépítésű mondatok elemzését, a hallgatók számára mindig problémát jelentő többszörös birtokviszony vagy igeneves szerkezetek fordítástechnikájának megmagyarázásával, rendkívül tanulságos. Különösen fontos helyet kaphat e módszer a differenciált oktatásban. Az erősebb összetételű csoportokban sok egyéb lehetőség kínálkozik a nyelvi laboratóriumban rejlő adottságok kiaknázására, ezek kimunkálása azonban még a jövő feladata. Ily módon a kérdés tisztázása, lehetséges-e műszaki nyelv- oktatás laboratóriumi körülmények között, egyáltalán nem elméleti jellegű. A magasabb szintű oktatás (differenciált oktatás, intenzív nyelvtanfolyamok) az eddigiek-nél lényegesen kedvezőbb feltételeket biztosít a nyelvtanárok számára, melyekre fel kell készülniök.

A következőkben az alkalmazott audio-orális módszert kívánjuk bemutatni. A gyakorlattípusok a lexikai anyag sokoldalú gyakorlását célozzák, s nem az anyag bemutatására, hanem annak hallás utáni elsajátítására készültek. A gyakorlatok ismertetése előtt magát a rendszert mutatjuk be. Amint a közölt anyagból is kitűnik, a szöveg szakmai jellegű, illetve közepes nehézségű szakszöveg. Egy egység ötféle gyakorlatot tartalmaz, s előző. órai hagyományos feldolgozásra épül. E feldolgozás kiterjedt a szöveg anyanyelvi ejtésben való bemutatására (helyes hangsúlyozás, hanglejtés), annak fordítására és a nyelvtani problémák tisztázására. A gyakorlat levezetése 35 perc alatt történik, a 3. és a 4. gyakorlat közé 2 perces szünetet iktattunk be, melyet zenehallgatással töltöttünk ki. Az 1. számú gyakorlat során a hallgatók ismétlik a magnóról hallott szintagmákat, rövid mondatokat. Ezt követi azok ismétlése és lefordítása (2. sz. gyakorlat). A 3. sz. gyakorlat az előző kettő összefoglalása többszörösen tagolt formában, nevezetesen:

- a) az információ közlése idegen nyelven,
- b) annak ismétlése,
- c) az információ újabb közlése,
- d) annak ismétlése és lefordítása,
- e) az információ közlése magyarul,
- f) annak idegen nyelvre fordítása,
- g) az eredeti információ megismétlése.

Azt tapasztaltuk, hogy a hallgatók többsége, figyelmét megosztva, a jegyzetben kereste a megfelelő szövegrészt, majd hamarosan felmerült az igény, hogy írásvetítővel vetítsük ki az információt. Ez viszonylag könnyen megoldható, a tanárnak azonban ügyelnie kell arra, hogy a következő lépésben, amikor a hallgatónak emlékezetből kell felidéznie az elhangzott szövegrészt, az írott szóképmár ne legyen a hallgató szeme előtt. A tapasztalat azt is hamar kimutatta, hogy a hosszabb mondatok, felsorolások ismétlése hallás után nehéz feladat. Erre az 5. számú gyakorlatnál kell különösen ügyelni. Természetesen a hallás utáni emlékezet is fejleszthető. Azok, akik már középiskolában is dolgoztak laboratóriumban, kezdettől fogva jobb eredményt értek el, bátrabban, önállóbban viselkedtek. Ugyanakkor aránylag jó képes-

ségű hallgatókra is bénítólag hatott kezdetben a laboratóriumi környezet. Arra kell törekedni, hogy a csoportok tudásszintje megközelítőleg azonos legyen; nagyon heterogén csoportokban előfordulhat, hogy a nyelvi laboratóriumban az oktatás hatásfoka átmenetileg csökken.

Következtetések

1. Az audio-vizuális oktatási forma alkalmas az oktatás hatékonyságának növelésére a műszaki-tudományos nyelvoktatásban is.

2. Népgazdasági érdekből indokolt komplex hasznosítású audio-vizuális laboratórium építése, mely más tárgyak oktatására is alkalmas és fonotékaként is használható.

3. A módszer elsajátítása, a szükséges szemléltető anyag (speciális hangszalagok, audio-orális gyakorlatok, álló- és mozgóképek) elkészítése jelentős munkatöbblettel jár.

4. Műszaki jellegű felsőoktatási intézményekben a tanár számíthat a hallgatók fokozottabb érdeklődésére.

5. A csoportok szervezésénél figyelembe kell venni a hallgatók tudásszintjét. Differenciált oktatásnál az eredmény határozottan javul, heterogén csoportokban a hagyományos keretek között folyó oktatáshoz képest esetleg csökken.

A következőkben a Magyar édesipari termékek a hazai és külföldi piacokon c. olvasmány (III. félévi anyag) audio-orális feldolgozását adjuk, hely hiányában eltekintve az eredeti olvasmányszöveg közlésétől.

ПРОДУКТЫ ВЕНГЕРСКОЙ КОНДИТЕРСКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ НА ВНУТРЕННЕМ И ВНЕШНЕМ РЫНКАХ

Аудио-оральные упражнения

11.

1. *Повторите за диктором:*

продукты венгерской кондитерской промышленности —, изделия кондитерской промышленности —, в истекший период —, предметы широкого потребления —, производство галет и вафель с начинкой —, на основе отечественного и зарубежного опыта —, постепенное расширение ассортимента изделий —, производство рождественных конфет —, десерт ручного производства —, продукты снабжаются красивой упаковкой —, плиточный шоколад —, вишня в коньяке, вручную обмакиваемая в шоколад —, особого упоминания заслуживает —, печенье к чаю —, пользуется огромным спросом —, объём закупок растёт из года в год —

2. *Повторите за диктором и скажите по-венгерски:*

продукты венгерской кондитерской промышленности — —, изделия кондитерской промышленности — —, в истекший период — —, предметы широкого потребления — —, производство галет и вафель с начинкой — —, на основе отечественного и зарубежного опыта — —, постепенное расширение ассорти-

мента изделий — —, производство рождественных конфет — —, десерт ручного производства — —, продукты снабжаются красивой упаковкой — —, плиточный шоколад — —, вишня в коньяке, вручную обмакиваемая в шоколад — —, особого упоминания заслуживает — —, печенье к чаю — —, пользуется огромным спросом — —, объём закупок растёт из года в год — —,

3. а) *Повторите за диктором:* продукты венгерской кондитерской промышленности
б) *Студент:* продукты венгерской кондитерской промышленности
в) *Скажите по-венгерски:* продукты венгерской кондитерской промышленности
г) *Студент:* a magyar édesipar termékei
д) *Скажите по-русски:* a magyar édesipar termékei
е) *Студент:* продукты венгерской кондитерской промышленности
ж) *Магнитофон:* продукты венгерской кондитерской промышленности
- а) *Повторите за диктором:* предметы широкого потребления
б) *Студент:* предметы широкого потребления
в) *Скажите по-венгерски:* предметы широкого потребления
г) *Студент:* közszükségleti cikkek
д) *Скажите по-русски:* közszükségleti cikkek
е) *Студент:* предметы широкого потребления
ж) *Магнитофон:* предметы широкого потребления
- а) *Повторите за диктором:* производство галет и вафель с начинкой
б) *Студент:* производство галет и вафель с начинкой
в) *Скажите по-венгерски:* производство галет и вафель с начинкой
г) *Студент:* töltött keksz- és ostyakészítés
д) *Скажите по-русски:* töltött keksz és ostyakészítés
е) *Студент:* производство галет и вафель с начинкой
ж) *Магнитофон:* производство галет и вафель с начинкой
- а) *Повторите за диктором:* десерт ручного производства
б) *Студент:* десерт ручного производства
в) *Скажите по-венгерски:* десерт ручного производства
г) *Студент:* kézíleg előállított csemege
д) *Скажите по-русски:* kézíleg előállított csemege
е) *Студент:* десерт ручного производства
ж) *Магнитофон:* десерт ручного производства
- а) *Повторите за диктором:* продукты снабжаются красивой упаковкой
б) *Студент:* продукты снабжаются красивой упаковкой
в) *Скажите по-венгерски:* продукты снабжаются красивой упаковкой
г) *Студент:* a termékeket tetszetős csomagolással látják el
д) *Скажите по-русски:* a termékeket tetszetős csomagolással látják el
е) *Студент:* продукты снабжаются красивой упаковкой
ж) *Магнитофон:* продукты снабжаются красивой упаковкой
- а) *Повторите за диктором:* вишня в коньяке, вручную обмакиваемая в шоколад
б) *Студент:* вишня в коньяке, вручную обмакиваемая в шоколад

- в) *Скажите по-венгерски:* вимня в коньяке, вручную обмакиваемая в шоколад
- г) Студент: konyakos meggy, melyet kézzel merítenek csokoládéba
- д) *Скажите по-русски:* konyakos meggy, melyet kézzel merítenek csokoládéba
- е) Студент: вишня в коньяке, вручную обмакиваемая в шоколад
- ж) *Магнитофон:* вишня в коньяке, вручную обмакиваемая в шоколад

4. *Скажите по-русски:*

a magyar édesipar termékei	— продукты венгерской кондитерской промышленности
édesipari készítmények	— кондитерские изделия
az elmúlt időszakban	— в истекший период
közszükségleti cikkek	— предметы широкого потребления
a hazai és a külföldi tapasztalatok	— отечественный и зарубежный опыт
töltött keksz és ostya előállítás	— производство галет и вафель с начинкой
szaloncukor készítés	— производство рождественных конфет
csokoládéba mártott konyakos meggy	— вишня в коньяке, обмакиваемая в шоколад
külön említést érdemelnek	— особого упоминания заслуживают
teasütemény	— печенье к чаю

5. *Ответьте на вопросы:*

- А) Венгерская кондитерская промышленность осуществляет производство своих товаров на шести заводах.
- В) *На скольких заводах осуществляет венгерская кондитерская промышленность производство своих товаров?*
- А) Венгерская кондитерская промышленность осуществляет производство своих товаров на шести заводах.
- А) Из шести заводов, выпускающих изделия кондитерской промышленности, четыре находятся в Будапеште, остальные в провинции.
- В) *Сколько заводов, выпускающих изделия кондитерской промышленности, находится в Будапеште и сколько их в провинции?*
- А) Из шести заводов, выпускающих изделия кондитерской промышленности, четыре находятся в Будапеште, остальные в провинции.
- А) Будапештская шоколадная фабрика, которая является крупнейшим предприятием кондитерской промышленности страны, выпускает шоколадные изделия и конфеты с начинкой.
- В) *Что выпускает Будапештская шоколадная фабрика?*
- А) Будапештская шоколадная фабрика, которая является крупнейшим предприятием кондитерской промышленности страны, выпускает шоколадные изделия и конфеты с начинкой.
- А) Серенчская фабрика изготавливает в большом количестве вишню в коньяке и различные виды драже.

- V) *Что изготавливает в большом количестве Серенчская фабрика?*
- A) Серенчская фабрика изготавливает в большом количестве вишню в коньяке и различные виды драже.
- A) Вкусные галеты, печенье к чаю с начинкой и без неё, конфеты и драже, выпускаемые Дёрской фабрикой галет и вафель пользуются огромным спросом в кругу отечественного потребителя.
- V) *Какие продукты Дёрской фабрики галет и вафель пользуются огромным спросом в кругу отечественного потребителя?*
- A) Вкусные галеты, печенье к чаю с начинкой и без неё, конфеты и драже, выпускаемые Дёрской фабрикой галет и вафель пользуются огромным спросом в кругу отечественного потребителя.
- A) 75% экспортируемых продуктов кондитерской промышленности реализуется на капиталистических рынках, 25% — в демократических странах.
- V) *Сколько процентов экспортируемых продуктов кондитерской промышленности реализуется на капиталистических рынках, и сколько процентов продается в демократических странах?*
- A) 75% экспортируемых продуктов кондитерской промышленности реализуется на капиталистических рынках, в то время как 25% продаётся в капиталистических странах.

IRODALOM

1. *Gyöngyössy I.-né*: Szempontok a nyelvi laboratóriumok munkájának szervezéséhez. Audio-vizuális Közlemények, Budapest, 1972. 1.
2. *Meskó S.*: Vizuális, audio-vizuális és audio-linguális szemléltetés a BME Építésztechnológiai Karának orosz nyelvoktatásában. Audio-vizuális Közlemények, Budapest, 1971. 2.
3. *Pécs M.*: Az írásvetítő technikai lehetőségei a nyelvoktatásban. Audio-vizuális Közlemények, Budapest, 1971. 3.
4. *Pécs M.*: Audio-vizuális gyakorló az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán. Audio-vizuális Közlemények, 1972. 4.
5. *Szalontai V.*: Technikai eszközök a műszaki orosz nyelvoktatásban. Audio-vizuális Közlemények, Budapest, 1971. 4.
6. *Drasnett, C.*: A Survey of Language Laboratory Usage. English Language Teaching, London, 1968. 3.
7. *Dickinson, L.*: The Language Laboratory and Advanced Teaching. ELT, London, 1970. 1.
8. *Garwood, C. H.*: The Teaching of English to the Non-English-Speaking Technical Student. ELT, London, 1970. 2—3.
9. *Hedger, B.*: Some Questions about Language Laboratories, ELT, London, 1969. 2.
10. *Hill, L. A.*: The Language Laboratory. ELT, London, 1968. 2.

SPRACHLABORATORIUM UND TECHNISCHER SPRACHUNTERRICHT

J. Rakonczai

Im Jahre 1972 wurde an der Hochschule für Lebensmittelindustrie zu Szeged ein audio-visuales Laboratorium errichtet, Entwurf und Ausführung übernahmen die Mitarbeiter des Lehrstuhls für Maschinenlehre. Das Laboratorium gestattet eine komplexe Nutzung: in erster Linie ist es ein Sprachlabor und Phonotheke (Abhörraum), doch eignet es sich auch zur Befriedigung der speziellen Ansprüche sämtlicher anderen Fächer, so u. a. zu Test-Prüfungen. Dem Bau — der unter enger Kooperation

von Sprachlehrern und technischen Experten stattfand — gingen gründliche Erfahrungsaustausch-verhandlungen in Ungarn und im Ausland voraus.

Parallel mit der Erbauung des Labors traten neue Aufgaben auf den Plan: es mussten neue Skripten verfertigt, ihre Texte von muttersprachlichen Sprechern vertont werden, und als erster Schritt erstanden die audio—oralen Übungssysteme. Die zweite Stufe, die Verwirklichung der Audio-Visualität, erfolgte mittels Übernahme des schon ausgearbeiteten ausländischen Materials bzw. Lehrstoffes. Die Erfahrungen zeigen, dass die audiovisuelle Form auch zur Wirksamergestaltung des Unterrichts im Falle der technisch-wissenschaftlichen Sprachlehrertätigkeit geeignet ist.

LANGUAGE LABORATORY AND TECHNICAL LANGUAGE TEACHING

J. Rakonczai

In 1972 an audio-visual laboratory was built in the Szeged College of the Food Industry. The planning and technical execution were carried out by the Department of Mechanics. The laboratory has a complex utilization: it is primarily a language laboratory and phonothèque (listening-in room), but it is also suitable for satisfying the special requirements of other subjects, including test examinations. The construction, in the course of which there was close cooperation between the language teachers and the technical specialists, was preceded by a thorough exchange of experiences, both in Hungary and abroad.

Parallel with the setting-up of the laboratory, new tasks appeared, new notes had to be written and recorded by announcers speaking in their mother tongue, and as a first step the audio-oral practical systems were prepared. The second stage, the accomplishment of the audio-visibility, took place with the receipt of the already elaborated foreign material. Experience shows that the audio-visual form is suitable for increasing the effectiveness of teaching in the technical-scientific language teaching too.

АУДИО-ВИЗУАЛЬНАЯ ЛАБОРАТОРИЯ И ОБУЧЕНИЕ НАУЧНОТЕХНИЧЕСКОМУ ЯЗЫКУ

Др. Янош Ракоңцаи

В 1972 г. в Сегедском Институте Пищевой Промышленности была создана аудио-визуальная лаборатория. Планирование и техническое осуществление лаборатории проводили сотрудники кафедры механики. Лаборатория имеет комплексный характер: в первую очередь она служит аудио-визуальной лабораторией и фонотекой, но она пригодна и для удовлетворения специальных требований других кафедр. Строительству, в ходе которого осуществлялось тесное сотрудничество преподавателей иностранных языков и технических специалистов, предшествовал основательный обмен опытом в стране и за границей.

Параллельно со строительством лаборатории возникли и новые задачи: надо было составить новые учебники, перевести их текст на магнитофонные плёнки с помощью иностранных дикторов и первым шагом были составлены аудио-оральные упражнения. Второй шаг осуществления аудио-визуального обучения был сделан на основании использования уже готового зарубежного материала.

Опыт показывает, что аудио-визуальная форма пригодна для повышения эффективности преподавания и в обучении научно-техническому языку.